

การศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อน้อมนำมาเป็นแนวทาง
ในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม

**The Study of the Principles of the Work of His Majesty King Phra Bat Somdet
Phra Boromchanakathibet Maha Bhumibol Adulydej Maharai
Borommanatbophit as a Guideline for Social Enterprise**

บัณฑิต เสาวภาภรณ์ (Bundit Saowapaporn)¹

ทักษญา สง่าโยธิน (Taksaya Sangayotin)²

ลลิต ถนอมสิงห์ (Lalit Thanomsing)³

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาองค์การและการจัดการสมรรถนะของมนุษย์
วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Doctor of Philosophy Organization Development and Human Capability Management, Graduate School
of Commerce, Burapha University

²ดร., วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาลัยวิทยาลัยบูรพา

Dr., Graduate School of Commerce, Burapha University

³รองเลขาธิการ มูลนิธิชัยพัฒนา

Deputy Secretary- General of the Chaipattana Foundation

E-mail: khunchaibenz@gmail.com

Received: 18 June 2019

Revised: 16 July 2019

Accepted: 31 July 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social
Enterprise) และส่งผลต่อบัณฑิตแห่งความสำเร็จขององค์กรในสมศค 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านสังคม 2. ด้าน

บัณฑิต เสาวนาภรณ์ ทักษณา สง่าโยธิน และลลิต อนุอมสิงห์

สิ่งแวดล้อม 3. ด้านเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อความยั่งยืน โดยการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) วิทยากรชุมชน และผู้ที่ให้หลักทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร., 2559) ได้รวบรวมไว้จำนวน 23 หลักการ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์กรรวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการที่จุดเดียว 13) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร 23) รู้ รัก สามัคคี นำมาใช้ในการดำเนินกิจการ ให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน จำนวน 17 ท่าน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ประกอบไปด้วย 1. สร้างรายได้ สร้างอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคง 2. นำวัตถุดิบหรือสิ่งที่ทำได้จากท้องถิ่น มาเพิ่มมูลค่า 3. วิจัยและพัฒนา 4. การเงิน โปร่งใส ตรวจสอบได้ 5. การปรับตัวตามสถานการณ์พร้อมที่เรียนรู้และแก้ไข 6. ใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน นำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม 7. การวางแผน การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 8. เสริมสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ การเรียนรู้ 9. ยกย่องชุมชน ให้เกิดการกินดี อยู่ดี 10. กำไรที่ได้จากการดำเนินงาน นำกลับไปคืนแก่ชุมชน 11. ความสมดุลเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ 12. ความสมดุลเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านสังคม 13. ความสมดุลเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: หลักการทรงงาน, กิจการเพื่อสังคม, วิทยากรชุมชน

Abstract

This research was adopted to study the working principles of His Majesty King Phra Bat Somdet Phra Boromchanakathibet Maha Bhumibol Adulydey Maharai Borommanatbophit as a guideline for affecting the achievement of Social Enterprise's operations and influenced the corporation accomplishment on 3 aspects as 1. Social 2. Environmental and 3. Economics that affected the sustainable. Surveys were conducted from Social Enterprise specialist and the experts of His Majesty King Phra Bat Somdet Phra Boromchanakathibet Maha Bhumibol Adulydey Maharai Borommanatbophit working principles by Office of the Royal Development Projects Board (ORDPB,2016) the 23 Work Principles of His Majesty King Phra Bat Somdet Phra Boromchanakathibet Maha Bhumibol Adulydey Maharai Borommanatbophit include 1. Study information and details systematically 2. Explode from

inside 3. Solve problems from small spots 4. Follow steps in development 5. Socio-geography 6. Holistic 7. Do not rely on textbooks 8. Economizing and simplicity brings optimal benefits 9. Make things simple 10. Participation 11. Common benefits 12. One stop service 13. Use nature to cure nature 14. Use injustice to suppress injustice 15. Grow trees in people's heart 16. Deficit means profits 17. Self-dependence 18. Enough to live and eat 19. Sufficiency economy 20. Honesty, genuineness, and sincerity 21. Work happily and 22. Endeavor 23. Know how to love and be harmony .This qualitative research was conducted using Delphi technique from 17 sample persons.

The research results of key success factors affecting the success for social enterprises include 1. Generate income and employment for a sustainable living 2. Creating value add products from local wisdom 3. Research and development 4. Transparent and accountable financial management 5. Being adaptive to change 6. Local wisdom 7. Planning and system approach to management 8. Never stop learning 9. Uplift the well-being of the community 10. Our giving back 11. Balance for economic sustainability 12. Balance for social sustainability and 13. Balance for Environmental sustainability

Keywords: Principles of the work, Social Enterprise, Community Enterprise

บทนำ

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงครองสิริราชสมบัติในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งยาวนานมากกว่า 70 ปีทรงเสด็จพระราชดำเนินไปทั่วทุกหนแห่งของประเทศไทย ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่พระองค์ทรงทำอยู่เป็นประจำ จนถึงปัจจุบันมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมากถึง 4,741 โครงการ (สำนักงาน กปร., 2560) การดำเนินงานของพระองค์โดยทรงคิดค้นหาแนวทาง ทดลอง พัฒนาแนวคิดให้สามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัว เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริง ถือเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ทรงยกระดับคุณภาพชีวิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ (สุเมธ ตันติเวชกุล , 2554)

จากโครงการที่ได้กล่าวมาข้างต้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มีความประสงค์เพื่อต้องการส่งเสริมอาชีพที่มั่นคง จนเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า จุดมุ่งหมายที่พระองค์ท่านให้ความสำคัญ คือ ความกินดีอยู่ดีและความผาสุกของราษฎร โดยมีเป้าหมายให้สอดคล้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

โดยสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหรือ (สำนักงาน กปร., 2559) ได้รวบรวมไว้จำนวน 23 หลักการ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิด

บัณฑิต เสาวนารณ์ ทักษณา สง่าโยธิน และลลิต อนุอมสิงห์

จากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์กรรวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด
เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการที่จุดเดียว
13) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร
17) การพึ่งตนเอง 18) พออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ซื่อสัตย์ สุจริต จงใจต่อกัน 21) ทำงาน
อย่างมีความสุข 22) ความเพียร 23) รู้ รัก สามัคคี

การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นปัจจัยหลักคือ 1) เศรษฐกิจ 2) สังคม และ 3) สิ่งแวดล้อม
จะต้องควบคู่ ผสมผสาน ให้มีความสอดคล้องกัน การผนวกการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแนวคิดการพัฒนา
สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน เรียกว่า Triple Bottom Line ซึ่งเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจาก
(John Elkington, 1997) การดำเนินธุรกิจที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคม เรียกว่า กิจการเพื่อสังคม (Social
Enterprise) โดยองค์การมีจุดประสงค์ที่จะช่วยเหลือ ประชาชน ชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาให้
เกิดประโยชน์ในภาพรวมเป็นส่วนใหญ่ โดยมีได้หวังกำไรสูงสุดเพียงปัจจัยเดียว (ศักดิ์ดา ศิริภัทร โสภณ,
2558)

สำหรับกิจการเพื่อสังคมที่น้อมนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มาสนับสนุนในการพัฒนา เป็นกลไกในการขับเคลื่อนควบคู่ไปกับการพัฒนา
โครงสร้างพื้นฐานในปัจจุบัน และสิ่งเหล่านี้เองจะเป็นเครื่องมือสำหรับ ทำให้สังคมไทยมีความมั่นคงและ
สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร เพื่อน้อมนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร
มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social
Enterprise) ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้รวบรวมไว้จำนวน
23 หลักการ ดังต่อไปนี้ (สำนักงาน กปร., 2559)

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ หมายถึง ทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดเพื่อที่จะพระราชทาน
ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน

ระเบิดจากด้านใน หมายถึง สร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาลีกก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก

แก้ปัญหาที่จุดเล็ก หมายถึง ทรงมองปัญหาใน ภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้า ที่คนมักจะมองข้าม

ทำตามลำดับขั้น หมายถึง เริ่มต้นจากสิ่งทีจำเป็นที่สุดก่อน ใช้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่ายเน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎร สามารถนำไปปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุด

ภูมิสังคม หมายถึง ต้องคำนึงสภาพภูมิประเทศ และสังคมวิทยา ลักษณะนิสัยใจคอของคนวัฒนธรรมประเพณี ในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน

องค์รวม หมายถึง มองอย่างครบวงจร ทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงกัน

ไม่ติดตำรา หมายถึง ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นมีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด หมายถึง การพัฒนาและช่วยเหลือราษฎรทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาคด้วยความ เรียบง่ายและประหยัด

ทำให้ง่าย Simplicity หมายถึง การคิดค้น ดัดแปลง ปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริดำเนินไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน

การมีส่วนร่วม หมายถึง ทรงนำ “ประชาพิจารณ์” เปิดโอกาสให้สาธารณชนประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็น

ประโยชน์เพื่อส่วนรวม หมายถึง ลดการคิดถึงประโยชน์ส่วนตนกิจการที่ดำเนินการนั้นจะสามารถบรรลุผลเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างแท้จริง

บริการรวมที่จุดเดียว One-Stop Services หมายถึง ต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียวเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้บริการ จะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ หมายถึง ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ

ใช้ธรรมชาติปราบธรรมชาติ หมายถึง ความเป็นไปแห่งธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาวะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ

ปลูกป่าในใจคน หมายถึง การที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมาจะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน

ขาดทุนคือกำไร (Our loss is our gain) หมายถึง “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไรคือ ความอยู่ดี มีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้

บัณฑิต เสาวนากรณ์ ทักษณา สง่าโยธิน และลลิต ถนอมสิงห์

การพึ่งพาตนเอง หมายถึง การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม และสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุด

พออยู่พอกิน หมายถึง มีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มี จิตสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลง

ซื่อสัตย์ สุจริต จริใจต่อกัน หมายถึง ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่น จะทำงานสำคัญ ยิ่งใหญ่ที่ เป็นคุณ เป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ

ทำงานอย่างมีความสุข หมายถึง ความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน การมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น

ความเพียร หมายถึง ในระยะแรก อาจเริ่มต้นจากความไม่พร้อม ต้องทำงานหนัก มุ่งมั่นพัฒนา บ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

รู้ รัก สามัคคี หมายถึง ต้องร่วมมือร่วมใจกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รู้จักหน้าที่ของ ตนเอง

กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

1. ความหมายของกิจการเพื่อสังคม

กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) คือ กิจการที่มีรายรับจากการขาย หรือผลิตสินค้าและ/ หรือ การให้บริการที่ถูกจัดตั้งขึ้น โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน ตั้งแต่การกำหนด เพิ่มเติม หรือปรับเปลี่ยนเป้าหมาย ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม และ/ หรือสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก โดยเป้าหมายหลังกำไรสูงสุด (สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ, 2557)

2. รูปแบบกิจการเพื่อสังคม

ตารางที่ 1 รูปแบบกิจการเพื่อสังคม

ผู้ก่อตั้ง	รูปแบบของกิจการเพื่อสังคม	ตัวอย่าง
เครือข่ายและองค์กรชุมชน	วิสาหกิจชุมชน ท้องถิ่นวิสาหกิจ สาธารณ องค์กร การเงินชุมชน	กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสังกะ
องค์กรสาธารณประโยชน์	ธุรกิจที่จัดตั้งและ/หรือถือหุ้นโดยองค์กรสาธารณ ประโยชน์	โครงการคอบคอง มูลนิธิแม่ ท้าหลวง
หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ	ธุรกิจที่จัดตั้งและ/หรือถือหุ้นโดยหน่วยงาน ราชการและรัฐวิสาหกิจ	มูลนิธิโรงพยาบาลลือชัย อุเบศร
ผู้ประกอบการใหม่	กิจการที่บุกเบิกโดยผู้ประกอบการเพื่อสังคม	นิตยสารBE
ธุรกิจเอกชน	ธุรกิจที่จัดตั้งโดยธุรกิจเอกชน (Corporate)	ร้านเลมอนฟาร์ม
อื่นๆ	ธุรกิจที่จัดตั้งและ/หรือถือหุ้นโดย วิทยาลัยการศึกษาศาสตร์	โรงเรียนรุ่งอรุณ

สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ 2557

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จขององค์การส่งผลกระทบต่อความสำเร็จที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line)

ความหมายของความสำเร็จที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line)

John Elkington (1997) ผู้คิดค้นเครื่องมือวัดผล การดำเนินงานของกิจการ ที่สร้างผลตอบแทน ให้แก่สังคม มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรอย่างเป็น ธรรม ประสิทธิภาพของการวัดผลการดำเนินงานตามแนวคิดหลักความสำเร็จที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line) ทำให้หลายๆ กิจการไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่แสวงหากำไร องค์กรไม่แสวงหากำไร หรือแม้กระทั่งหน่วยงาน ภาครัฐเองได้นำการรายงานแบบหลักความสำเร็จที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line) มาใช้ในองค์กรตนเองเพื่อวัด และประเมินผลการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 Triple Bottom Line (John Elkington, 1997)

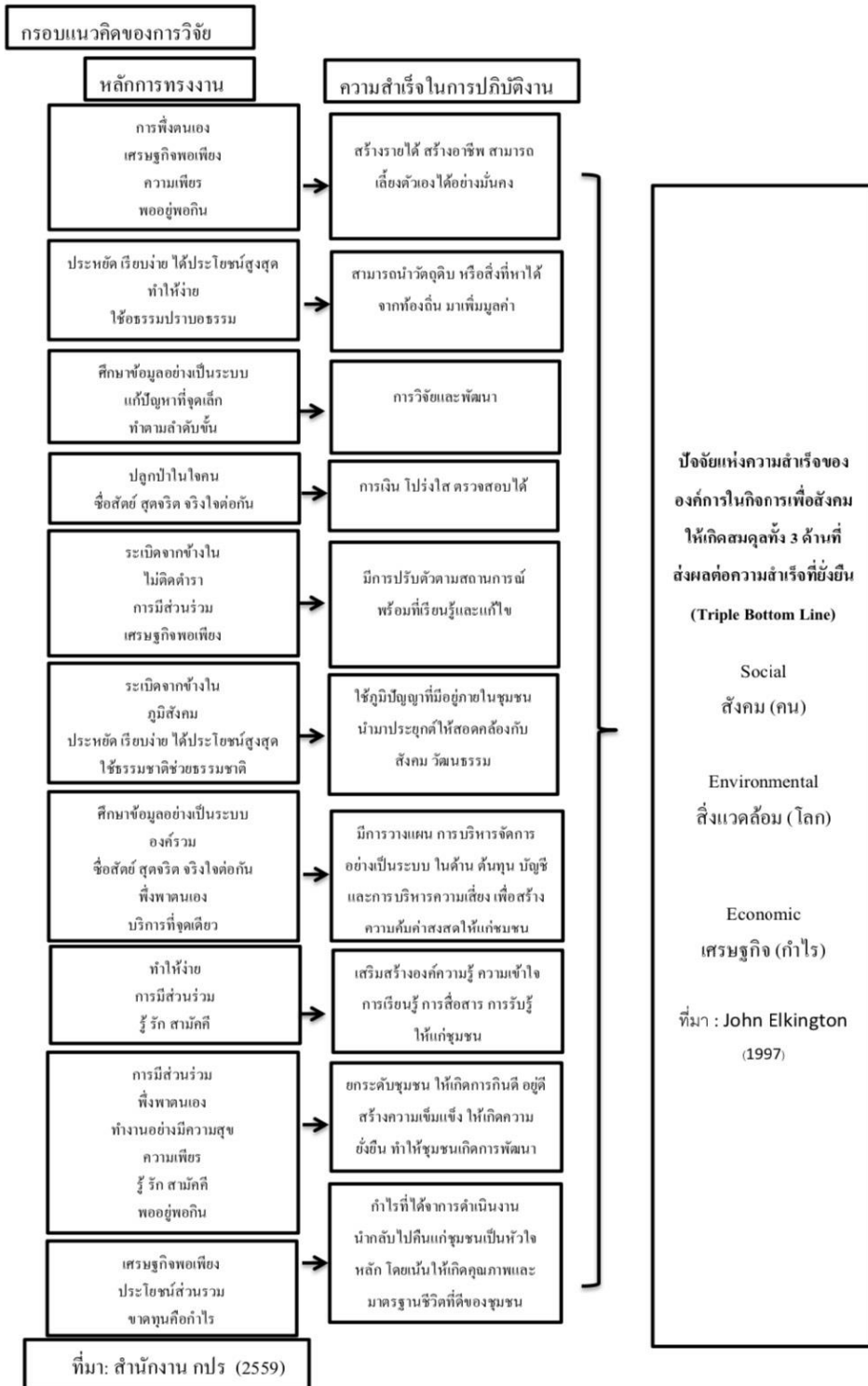
แนวคิดของ John Elkington ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดเดิมที่ Brundtland Commission ขององค์การ สหประชาชาติได้กำหนดไว้เมื่อปี 1987 โดยเน้นเรื่อง People Planet และ Profit คือให้ความสำคัญกับ การมองคุณค่าและประเมินความสำเร็จขององค์กรอย่างสมดุลทั้ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลลิต ถนอมสิงห์ (2557) ศึกษาหลักการทรงงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้นำไปสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า จะสามารถนำองค์กรไปสู่ความยั่งยืน เมื่อนำหลักทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ไปปรับใช้ให้เหมาะสม เกิดความสมดุลในองค์กร การบริหารความเสี่ยงที่ดี ในองค์กรมีความโปร่งใส และข้อเท็จจริง ทำให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี และความผูกพันกับองค์กร และเป็นการสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line) คือ ความสมดุลทางด้านสังคม สร้างความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ และสร้างความสมดุลทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องมีกิจกรรมตอบแทนสังคม เช่น ในด้านศาสนา วัฒนธรรม หรือศิลปะ แล สรรหาให้ความช่วยเหลือให้ทุกคนมีงานทำ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นในอนาคต การพัฒนาคนและชุมชน จะต้องควบคู่ไปกับการรักษาสีงแวดล้อมเพื่อให้อควบคู่กันอย่างสมดุล

सानิตช์ หนูนิล (2555) ศึกษา กิจกรรมเพื่อสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินกิจการที่คำนึงถึงด้านเศรษฐกิจ คือ การได้ผลตอบแทนจากกิจการเพื่อให้ธุรกิจนั้นยังสามารถดำเนินต่อไปได้ ด้านสังคม คือการแก้ไขปัญหาสังคมซึ่งจะถูกแก้ไขโดยกิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งขึ้นมา โดยเฉพาะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยตรงจากภาครัฐ และด้านสิ่งแวดล้อม การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและผลกระทบ รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆอย่างรอบรอบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสมดุลเพื่อที่จะไม่ให้เกิดปัญหากับคนในรุ่นต่อไป และที่สำคัญเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน ได้อย่างมั่นคง การดำเนินกิจการเพื่อสังคมจะสำเร็จได้หรือไม่ โดยกิจการเพื่อสังคมเองจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และเหมาะสม รวมทั้งการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส มีเครือข่ายคอยช่วยเหลือ และที่สำคัญการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนจะต้องควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการเข้าเงินแหล่งเงินทุนและการจัดการทางด้านของภาษี การออกกฎหมายเพื่อช่วยเหลือมาตรการทางด้านกฎหมายที่จะคอบออำนวยความสะดวกสำหรับผู้ประกอบการกิจการเพื่อสังคม รวมไปถึงการส่งเสริมทางการวิจัย และการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาด้านกิจการเพื่อสังคม การส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บัณฑิต เสาวนากรณ์ ทักษณา สง่าโยธิน และลลิต ธนอมสิงห์

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) วิชาธุรกิจชุมชน และผู้ใช้หลักทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช นำมาใช้ในการดำเนินกิจการ ให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน จำนวน 17 ท่าน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย Delphi Technique (Thomas T. Macmillan, 1971)

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่นำหลักการทรงงาน 23 หลักการในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) หรือวิชาธุรกิจชุมชน

ขอบเขตด้านประชากร

ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากธุรกิจหรือหน่วยงาน (Social Enterprise) จำนวน 17 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ธุรกิจหรือหน่วยงานที่ผลิตสินค้าเกษตร จำนวน 4 ท่าน
2. ธุรกิจหรือหน่วยงานผลิตสินค้าแปรรูป จำนวน 9 ท่าน
3. ธุรกิจหรือหน่วยงานให้บริการ จำนวน 4 ท่าน

ขอบเขตด้านช่วงเวลา

ระยะเวลาการศึกษา ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2561 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562

ขอบเขตด้านพื้นที่

ธุรกิจหรือหน่วยงาน (Social Enterprise) ที่ผลิตสินค้าเกษตร ผลิตสินค้าแปรรูปและธุรกิจหรือหน่วยงานให้บริการทั่วประเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยองค์การที่นำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) โดยใช้เกณฑ์วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

แบบสอบถามฉบับที่ 1 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เป็นคำถามประเภทปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เมื่อได้ประเด็นคำตอบแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สำหรับเทคนิคเดลฟายในรอบที่ 2

แบบสอบถามฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถาม จะนำผลลัพท์จากรอบที่ 1 มาประมวลผลโดยให้หลักสถิติ โดยจัดทำแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (สุวิมล ว่องวานิช, 2544, หน้า 235-237) และมีคำถามประเภทปลายเปิดผู้วิจัยจะส่งให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม ตรวจสอบและลงความเห็นใหม่อีกครั้ง จากนั้นจึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป โดยใช้เทคนิคเดลฟายในรอบที่ 3 เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติในข้อคำถาม โดยมีค่าสถิติ (Median) และค่าพิสัย (Intequaltile range) เมื่อได้คำตอบแล้วจึงนำข้อมูลนั้นไปดำเนินการทำแบบสอบถาม ฉบับที่ 3

แบบสอบถามฉบับที่ 3 แบบสอบถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามที่เป็นสรุปข้อมูลทางสถิติที่จะส่งไปให้ผู้เชี่ยวชาญเดิมได้ลงมติความคิดเห็น หากมีความเห็นเพิ่มเติมจึงส่งให้ผู้วิจัยต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำไปเป็นกระบวนการในการบริหารงานของกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ให้มีประสิทธิภาพ นำไปสู่ระบบการบริหารงานที่มีคุณภาพ
2. นำไปพัฒนาและกำหนดวิธีการเพื่อความมั่นคงในการปฏิบัติงาน เพื่อความยั่งยืนขององค์กรกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ฉันทามติของผู้เชี่ยวชาญจากผลเดลฟาย (Delphi Technique) ที่ได้รับเกี่ยวกับการศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ฉันทามติ ด้านการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคงเกิดจากหลักการทรงงาน การพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง ความเพียรและพออยู่พอกิน
 - 1.1 การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาในระดับรากหญ้า จะเป็นการสร้างงานและพัฒนาทักษะของแรงงานภายในชุมชน
 - 1.2 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง
 - 1.3 การผลิตสินค้า ให้มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย ได้มาตรฐาน
 - 1.4 สมาชิกจะต้องมีรายได้ที่เหมาะสมเพียงพอ สม่่าเสมอต่อการดำรงชีพ
 - 1.5 การสร้างความมั่นคงให้กับสมาชิกให้รู้จักออมเงิน ใช้จ่ายอย่างประหยัด เพื่อความยั่งยืน
 - 1.6 การเริ่มต้นด้วยความมุ่งมั่นและอดทน จนประสบความสำเร็จ

บัณฑิต เสาวนาภรณ์ ทักษณา สง่าโยธิน และลลิต ถนอมสิงห์

1.7 สมาชิกสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักสังเกต จดจำ แก้ไขปัญหา ให้ภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. ผลการวิเคราะห์นั้นตามติ ด้านการนำวัตถุดิบ หรือสิ่งที่ทำได้จากท้องถิ่น มาเพิ่มมูลค่า เกิดจากหลักการทรงงาน ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ทำให้ง่าย และ ใช้ธรรมปราบอธรรม

2.1 หัวใจในการดำเนินธุรกิจคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

2.2 การนำประสบการณ์หรือสิ่งที่ถูกถ่ายทอดกันมาตั้งแต่ดั้งเดิมนำมาเป็นตัวช่วยในการบริหารจัดการและปฏิบัติงาน

2.3 นำเอาสิ่งของเหลือใช้ที่ไม่มีประโยชน์มาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์

2.4 การใช้ความรู้จาก ประสบการณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ประกอบกับการใช้เทคโนโลยีที่เรียบง่าย ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า มาสร้างสรรค์เป็นสินค้าและผลิตภัณฑ์

3. ผลการวิเคราะห์นั้นตามติ ด้านการวิจัยและพัฒนาเกิดจากหลักการทรงงานศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก และทำตามลำดับขั้น

3.1 การเข้าใจปัญหาและสถานการณ์เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มหรือชุมชนช่วยกัน

3.2 การประเมินผลการปฏิบัติและวัดผลสำเร็จและความก้าวหน้า

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและความเจริญต้องมีความสมดุล

3.4 ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานและการบริหารและใช้ในการปรับปรุงมาตรฐานให้ดีขึ้น

3.5 ควรกำหนดสินค้าให้มีการรับรองผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานรัฐและเอกชน

4. ผลการวิเคราะห์นั้นตามติ ด้านการเงิน โปร่งใส ตรวจสอบได้ เกิดจากหลักการทรงงานปลูกป่าในใจคน และ ซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน

4.1 การบริหารจัดการด้านการเงินมีประสิทธิภาพ จะต้องทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา

4.2 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 องค์กรควรปลูกฝังให้สมาชิกมีจิตสำนึกที่ดี ลดปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน

5. ผลการวิเคราะห์นั้นตามติ ด้านการปรับตัวตามสถานการณ์พร้อมที่เรียนรู้และแก้ไข เกิดจากหลักการทรงงาน ระเบิดจากข้างใน ไม่ติดตำรา การมีส่วนร่วม และ เศรษฐกิจพอเพียง

5.1 การส่งเสริมและสนับสนุนสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสามารถแข่งขัน หากเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในอนาคต และปลูกฝังให้สมาชิกรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการเสริมทักษะในการพัฒนาตนเองและรู้จักวิธีการแก้ไขปัญหา

5.2 ธุรกิจต้องมีความชัดเจนรู้จักประมาณตนในธุรกิจไม่ทำเกินความสามารถ

5.3 ควรสร้างความแตกต่างในตัวสินค้าและบริการ

6. ผลการวิเคราะห์หัตถ์ตามมติ ด้านการใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชุมชน นำมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม เกิดจากหลักการทรงงาน ระเบิดจากข้างใน ภูมิสังคม ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด และ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

6.1 ควรศึกษาบริบท จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค ของกิจการ ให้ดีมากขึ้น

6.2 การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

6.3 การรู้จักประยุกต์ใช้สิ่งของที่มีอยู่รอบตัว จะช่วยลดการใช้จ่ายเพื่อความประหยัด

7. ผลการวิเคราะห์หัตถ์ตามมติ ด้านการวางแผน การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ในด้าน ต้นทุน บัญชี และการบริหารความเสี่ยง เพื่อสร้างความคุ้มค่า สูงสุดให้แก่ชุมชน เกิดจากหลักการทรงงาน ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ องค์กรรวม ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน พึ่งพาตนเอง และ บริการที่จุดเดียว

7.1 จะต้องมีการบริหารจัดการการเงินที่ดีเพื่อป้องกันการเกิดปัญหา

7.2 ควรเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเพื่อความโปร่งใส สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ตรวจสอบได้

7.3 องค์กรควรมีทิศทางการปฏิบัติงาน มีการวางแผนงานให้ครอบคลุมอย่างเป็นระบบ

7.4 การบริหารงานควรมีความคล่องตัว โดยลดขั้นตอนการทำงาน ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ด้วยการกระจายอำนาจการตัดสินใจ

7.5 การมีเครือข่ายคอยช่วยเหลือการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการยกระดับความสามารถในการบริหารงาน

8. ผลการวิเคราะห์หัตถ์ตามมติ ด้านการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ การเรียนรู้ การสื่อสาร การรับรู้ ให้แก่ชุมชน เกิดจากหลักการทรงงาน ทำให้ง่าย การมีส่วนร่วม และ รู้ รัก สามัคคี

8.1 ส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันและการทำงานเป็นทีม

8.2 ควรส่งเสริมสร้างแรงงานให้พัฒนาฝีมือ มีหลักสูตร ขั้นตอน วิธีการ มีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานให้เป็นแรงงานคุณภาพ

9. ผลการวิเคราะห์หัตถ์ตามมติ ด้านการยกระดับชุมชน ให้เกิดการกินดี อยู่ดี สร้างความเข้มแข็งให้เกิดความยั่งยืน ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา พัฒนาเกิดจากหลักการทรงงาน การมีส่วนร่วม พึ่งพาตนเอง ทำงานอย่างมีความสุข ความเพียร รู้ รัก สามัคคี และพออยู่พอกิน

9.1 การกระจายรายได้เพื่อความเท่าเทียมอย่างทั่วถึง จะทำให้ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน

9.2 การมีกฎระเบียบและธรรมเนียมปฏิบัติให้สมาชิกได้ปฏิบัติตามเพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

10. ผลการวิเคราะห์หัตถ์นทามติ ด้าน กำไรที่ได้จากการดำเนินงาน นำกลับไปคืนแก่ชุมชนเป็นหัวใจหลัก โดยเน้นให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานชีวิตที่ดีของชุมชน เกิดจากหลักการทรงงาน เศรษฐกิจพอเพียง ประโยชน์ส่วนรวม และ ชาติพันธุ์คือกำไร

10.1 ควรมีการสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน

10.2 การสร้างโครงการที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและชุมชน โดยไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเงินได้

10.3 การใช้ความรู้และความสามารถ ความชำนาญ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ภายในชุมชน

10.4 จะต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งเพื่อเป็นชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

10.5 การใช้หลักความคุ้มค่าและความคุ้มค่าแต่ไม่ขาดทุน

ผลการวิเคราะห์หัตถ์นทามติของผู้เชี่ยวชาญจากผลเดลฟาย (Delphi Technique) ที่ได้รับจากการนำหลักการทรงงานใน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และความสำเร็จในการปฏิบัติงานทั้ง 10 ด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อความสมดุล เพื่อทำให้เกิดความยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจ

1. การสร้างอำนาจการต่อรอง
2. การให้ความสำคัญกับลูกค้าและนักท่องเที่ยว
3. ธุรกิจจะต้องมีเป้าหมายองค์กรชัดเจน
4. การสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์
5. การมีแผนธุรกิจชัดเจน เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน
6. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เชื่อมโยงกับชุมชน
7. การตอบแทนสังคม ทำให้เกิดสังคมในชุมชนที่ดี

ผลการวิเคราะห์หัตถ์นทามติ โดยการนำ หลักการทรงงานใน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และความสำเร็จในการปฏิบัติงานทั้ง 10 ด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อความสมดุล เพื่อทำให้เกิดความยั่งยืน ด้านสังคม

1. การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่
2. การผสมผสานระหว่างประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น
3. การให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ควรมีระบบในการบริหารจัดการชุมชน
5. สินค้าท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชนมีรายได้ (ของฝาก)
6. การมีมนุษยสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน
7. การแต่งกาย ในท้องถิ่น บ่งบอกเอกลักษณ์ของคนแต่ละท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ชั้นทามติ โดยการนำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และความสำเร็จในการปฏิบัติงานทั้ง 10 ด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อความสมดุล เพื่อทำให้เกิดความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม

1. การพัฒนาต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ
2. สำหรับใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม
3. ควรใช้พลังงานทางเลือก พลังงานทดแทน หรือ พลังงานที่ได้จากธรรมชาติ
4. กระบวนการในการจัดการของเสียที่ดี คุ่มค่าและประหยัด
5. การมีส่วนร่วมในชุมชนให้มีความรับผิดชอบและรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม
6. การให้ข้อมูลในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) โดยนำผลการวิจัยข้างต้นมาพิจารณาแล้ว มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและพบว่าประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่ทำให้เกิด การสร้างรายได้ สร้างอาชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองได้อย่างมั่นคง ที่นำหลักการทรงงาน การพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง ความเพียร และ พออยู่พอกิน เกิดจาก การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาในระดับรากหญ้า จะเป็นการสร้างงานและพัฒนาทักษะของแรงงานภายในชุมชน สมาชิกเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลลิต ถนอมสิงห์ (2557) ศึกษาหลักการทรงงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้นำไปสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า สร้างความสำเร็จที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line) คือ ความสมดุลทางด้านสังคม สร้างความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ และสร้างความสมดุลทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องมีกิจกรรมตอบแทนสังคม ให้ความช่วยเหลือให้ทุกคนมีงานทำ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นในอนาคต การพัฒนาคนและชุมชน จะต้องควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ควบคู่กันอย่างสมดุล

แนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่นำหลักความสำเร็จที่ยั่งยืน (Triple Bottom Line) ที่ธุรกิจจะต้องมีการตอบแทนสังคม ทำให้เกิดสังคมในชุมชนที่ดี การระบบในการบริหารจัดการชุมชน ด้วยการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ผสมผสานระหว่างประเพณี และวัฒนธรรมในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในชุมชนให้มีความรับผิดชอบและรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะมีทรัพยากรให้กับคนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สานิตย์ หนูนิล. (2555) ศึกษากิจการเพื่อสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้ศึกษา การดำเนินกิจการที่คำนึงถึงด้านเศรษฐกิจ คือ การได้

บัณฑิต เสาวนาภรณ์ ทักษณา สง่าโยธิน และลลิต ถนอมสิงห์

ผลตอบแทนจากกิจการเพื่อให้ธุรกิจนั้นยังสามารถดำเนินต่อไปได้ ด้านสังคม คือการแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งจะถูกต้องแก้ไขโดยกิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งขึ้นมา โดยเฉพาะปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้โดยตรงจากภาครัฐ และด้านสิ่งแวดล้อม การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและผลกระทบ รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างรอบคอบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสมดุลเพื่อที่จะไม่ให้เกิดปัญหากับคนในรุ่นต่อไป และที่สำคัญเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างมั่นคง

ข้อเสนอแนะ

โดยองค์การที่นำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาในระดับรากหญ้า จะเป็นการสร้างงานและพัฒนาทักษะของแรงงาน ให้เรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักสังเกต จดจำ แก้ไขปัญหา ให้มีรายได้ที่เหมาะสมเพียงพอ สม่่าเสมอต่อการดำรงชีพ โดยนำหลักการทรงงาน การพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง ความเพียร และพออยู่พอกิน

2. ใช้ความรู้จาก ประสบการณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือสิ่งที่ถูกถ่ายทอดกันมาตั้งแต่ดั้งเดิมมาสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์ จนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่า โดยนำหลักการทรงงาน ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ทำให้ง่าย และใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

3. การปฏิบัติงานและการบริหารจะต้องเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น มีการประเมินผลการปฏิบัติและวัดผลสำเร็จ โดยนำหลักการทรงงาน ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก และ ทำตามลำดับขั้น

4. ควรจัดการด้านการเงินมีประสิทธิภาพ โดยทำบัญชีรายรับรายจ่าย เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาปลูกฝังให้สมาชิกมีจิตสำนึกที่ดี ลดปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน โดยนำหลักการทรงงาน ปลูกป่าในใจคน และซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

5. ส่งเสริมและสนับสนุนสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันหากเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในอนาคต และปลูกฝังให้สมาชิกรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการเสริมทักษะในการพัฒนาตนเอง โดยนำหลักการทรงงาน ระเบิดจากข้างใน ไม่ติดตำรา การมีส่วนร่วม และ เศรษฐกิจพอเพียง

6. รู้จักประยุกต์ใช้สิ่งของที่มีอยู่รอบตัว จะช่วยลดการใช้จ่ายเพื่อความประหยัด นำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยนำหลักการทรงงาน ระเบิดจากข้างใน ภูมิสังคม ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด และใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

7. องค์กรควรมีทิศทางการปฏิบัติงาน วางแผนงานให้ครอบคลุมอย่างเป็นระบบ การบริหารงานควรมีความคล่องตัว สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ตรวจสอบได้ มีเครือข่ายคอยช่วยเหลือ เพื่อยกระดับความสามารถ โดยนำหลักการทรงงาน ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ องค์กรรวม ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน พึ่งพาตนเอง และบริการที่จุดเดียว

8. ส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันและการทำงานเป็นทีมมีกระบวนการการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อยกระดับฝีมือสมาชิกในชุมชน โดยนำหลักการทรงงาน ทำให้ง่าย การมีส่วนร่วม และ รู้ รัก สามัคคี

9. เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้ปฏิบัติตามเพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ควรมีกฎระเบียบและธรรมเนียมปฏิบัติร่วมกัน เพื่อที่จะสามารถดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน โดยนำหลักการทรงงาน การมีส่วนร่วม พึ่งพาตนเอง ทำงานอย่างมีความสุข ความเพียร รู้ รัก สามัคคี และพอยู่พอกิน

10. มีกิจกรรมในชุมชน เป็น โครงการที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างพลังชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยนำหลักการทรงงาน ประโยชน์ส่วนรวม และขาดทุนคือกำไร

การนำ หลักการทรงงานใน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช และความสำเร็จในการปฏิบัติงานทั้ง 10 ด้าน ซึ่งจะส่งผลต่อความสมดุล เพื่อทำให้เกิดความยั่งยืน ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ โดยมีแผนธุรกิจและเป้าหมายขององค์กรที่มีความชัดเจน เป็นเครื่องมือที่สำคัญ สำหรับการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ และมีเครือข่ายในการสนับสนุนการเจริญเติบโต การพัฒนาผลิตภัณฑ์จะต้องให้เชื่อมโยงกับชุมชน และที่สำคัญหากธุรกิจมีผลกำไรแล้ว จะต้องมีการตอบแทนสังคม ทำให้เกิดสังคมในชุมชนที่ดี

2. ด้านสังคม โดยการผสมผสานระหว่างประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ เช่น การแต่งกาย ในท้องถิ่น บ่งบอกเอกลักษณ์ของคนแต่ละพื้นที่ การมีระบบในการบริหารจัดการชุมชน คนในชุมชนมีมนุษยสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กัน

3. ด้านสิ่งแวดล้อม ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ท้องถิ่น มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม การพัฒนาต้องควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้มีความรับผิดชอบ และรักษาดูแลสิ่งแวดล้อม หรือมีการรณรงค์ใช้พลังงานทางเลือก พลังงานทดแทน หรือพลังงานที่ได้จากธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

นำหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานนำไปใช้กิจการอื่นๆ หรือรูปแบบใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

บัณฑิต เสาวนากรณ์ ทักษณา สง่าโยธิน และลลิต ถนอมสิงห์

รายการอ้างอิง

- ลลิต ถนอมสิงห์. (2557). หลักการทรงงานและองค์กรแห่งการเรียนรู้นำไปสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน. *วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 9(1), 1-21.
- ศักดิ์ดา สิริภัทรโสภณ. (2558). การศึกษารอบแนวคิดเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 20(2), 30-47.
- सानิตย์ หนูนิล. (2555). กิจการเพื่อสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 32(4), 196-205.
- สุเมธ ดันดิเวชกุล. (2554). *การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนกรุงเทพมหานครภาคทวิชาวิจัยการศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงาน กปร. (2559). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2559 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กปร.
- สำนักงาน กปร. (2560). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กปร.
- สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ. (2557). *แผนแม่บทส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ.
- Elkington, J. (1997). Partnerships from Cannibals with Forks: The Triple bottom line of 21 st Century Business. *Environmental Quality Management*, 6, 37-51.
- Macmillan, T. T. (1971). *The Delphi Technique*. paper presented at annual meeting of California Junior In College Association Commission on Research and Development. 3 May 1971 Monterrey California.